

Чекригіна Г. Б.

заступник директора з науково-методичної роботи
ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти»
anna.chekrygina@gmail.com

СИСТЕМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Розв'язання проблеми якості професійної освіти на сучасному етапі цілком пов'язане з оновленням її навчально-методичного забезпечення, що передусім передбачає забезпечення її якісно новим кадровим потенціалом, стимулювання розвитку експериментально-дослідницької роботи. Звідси випливає нагальна потреба суспільства у конкурентоспроможному педагогові, здатного реалізувати свій потенціал в умовах широкого вибору підходів до процесу і змісту навчання. За таких умов особливого значення набуває сутність професійно-педагогічної майстерності педагога як вищого рівня педагогічної діяльності, що спонукає до самоорганізації, самовдосконалення. Актуальною залишається проблема науково-методичного супроводу педагогічного процесу в умовах широкого впровадження інноваційного типу освіти, що потребує педагога нової генерації, педагогічна майстерність якого здатна забезпечувати належну якість освіти.

Однією з найважливіших умов закладу професійної (професійно-технічної) освіти є безперервне удосконалення професійної компетентності педагогічних працівників. Без професійного зростання усього колективу, а саме педагогів, фахівців методичної служби, адміністрації навчального закладу, сьогодні неможливо уявити відповідність результатів його діяльності сучасним вимогам суспільства, створення позитивного іміджу освітньої установи як серед здобувачів освіти, так і серед роботодавців.

У педагогічній науці поняття «професійна компетентність педагога» розглядається по-різному. Це обумовлено вибором дослідниками різних наукових підходів (особистісно-діяльнісного, системно-структурного, культурологічного та ін.) в контексті поставлених наукових завдань, направлених на розгляд суті поняття «компетентність» [1, с. 5].

Відповідно до наукових праць можна визначити такі ключові компоненти професійної компетентності:

1. Інформаційна компетентність, яка передбачає володіння інформаційними технологіями, здатність опрацьовувати різні види інформації. Серед них уміння й навички роботи з друкованими джерелами, уміння здобувати інформацію з інших джерел, переробляти її відповідно до цілей і завдань педагогічного процесу.

2. Комунікативна компетентність – це вміння вступати в комунікацію (спілкування), бути зрозумілим, спілкування без обмежень. Ці вміння допомагають зрозуміти інших (учнів, педагогів, батьків).

3. Продуктивна компетентність – це вміння працювати, отримувати результат, ухвалювати рішення та відповідати за них.

4. Автономізаційна компетентність – це здатність до саморозвитку, творчості, самовизначення, самоосвіти, конкурентоспроможність.

5. Моральна компетентність – це готовність, спроможність і потреба жити за традиційними моральними нормами.

6. Психологічна компетентність – це здатність використовувати психологічні засоби навчання в організації взаємодії в освітній діяльності.

7. Предметна компетентність – це сукупність умінь і навичок, необхідних для стимулювання активності як окремих учнів, так і колективу в цілому. До неї входять вміння вибирати правильний стиль і тон у спілкуванні, управляти їх увагою, темпом діяльності.

8. Соціальна компетентність – це вміння працювати з оточуючими.

9. Математична компетентність – це вміння працювати з числом, числовою інформацією.

10. Особисті якості педагога (це теж одна з найголовніших складових професійної компетентності) – доброзичливість, чуйність, урівноваженість, витонченість, толерантність, рефлексія, людяність [3].

Розвиток професійної компетентності педагогів ЗП(ПТ)О передбачає знання вимог до професійної діяльності та особистісного рівня підготовки: сформованість мотивів до удосконалення професійної компетентності; наявність програм професійного розвитку та їх реалізацію; динаміку змін професійної компетентності; активність у колективних та індивідуальних формах методичної роботи [4. с. 143].

Успішність педагогічної діяльності суттєво залежить від уміння та здатності кожного педагога мобілізувати свої зусилля на систематичну розумову роботу, раціонально будувати свою діяльність, управляти своїм емоційним і психологічним станом, використовувати свій потенціал, проявляти творчу активність. Саме методична служба ЗП(ПТ)О має спрямувати діяльність кожного педагога, допомогти йому об'єктивно визначити рівень своїх можливостей і сприяти самовдосконаленню, саморозвитку.

З метою підвищення рівня професійної компетентності педагогів у межах навчального закладу першочерговими є такі завдання:

1. Формування методичного середовища або професійна взаємодія з колегами передбачає участь у колективних та групових інноваційних формах методичної роботи: співпраця у творчих групах, дослідній діяльності, педагогічні чи психологічні тренінги, участь у чатах, форумах щодо розробки актуальних проблем, методичних фестивалів, панорамах; участь у методичних дискусіях, методичних аукціонах, методичних діалогах, проблемних столах, педагогічних консилиумах, ділових рольових іграх, дебатах, методичних мостах, аналізі ситуацій, фокус-групах, ігровому конструюванні; панорамі методичних навичок, захисті творчих кооперативних проєктів, програм, передових ідей; підготовку й видання друкованих праць.

2. Формування гнучкої системи безперервної освіти педагога передбачає:

1) інноваційний підхід педагога до вдосконалення рівня власної професійної компетентності: участь у проведенні семінарів, творчих столів, наукових досліджень, методичних заходів на рівні міста, області, розробка та публікація навчально-методичних матеріалів, авторських програм, робота в складі творчих груп, участь у професійних конкурсах тощо;

2) самоосвітня діяльність педагога, саморозвиток: пошук шляхів професійної самореалізації; здійснення безперервного навчання; вивчення передового досвіду колег, проведення відкритих уроків, самоаналіз щодо проведених уроків, обговорення відвіданих уроків;

3) цілеспрямована систематична робота над методичною темою;

4) збір та укладання творчого портфоліо викладача, майстра виробничого навчання – власної бази кращих уроків, цікавих прийомів, знахідок на уроці й у позаурочній діяльності, власних засобів наочності, дидактичних матеріалів, продуктивних педагогічних технологій, що відображають зусилля педагога, успіхи або досягнення з тієї чи іншої проблеми, індивідуальної творчої теми, створення власного сайту, блогу тощо;

5) самовиховання, удосконалення методів, прийомів і форм навчально-виховної взаємодії з учнями; вироблення індивідуально-творчого стилю роботи;

6) рефлексія власної діяльності – аналіз результативності використання власного досвіду, визначення нових шляхів утілення творчих планів, прогнозування стратегії для покращення діяльності, визнання успіхів і невдач.

3. Створення інформаційно-освітнього простору з рівноправним доступом усіх педагогів до інформаційно-освітніх ресурсів: бібліотека; Інтернет; медіа- та відеотека педагогічного досвіду, реєстр програмних педагогічних засобів навчання.

4. Готовність до інноваційної діяльності, пріоритет освітніх технологій:

1) апробація сучасних науково-методичних концепцій, виявлення та впровадження освітніх продуктивних технологій навчання і виховання;

2) попереднє проєктування процесу навчання з урахуванням дидактичних цілей;

3) забезпечення методичного супроводу навчально-виховного процесу: розробка авторських програм, спеціальних і факультативних курсів;

4) системне використання інтегративного підходу;

5) поповнення власного арсеналу інноваційними формами уроків: урок-тренінг, урок-дослідження, урок-пошук, урок-мандрівка тощо;

6) організація творчого педагогічного процесу [3, с. 3–4].

Отже, процес розвитку професійної компетентності педагогічних працівників є цілісним і водночас динамічним, оскільки передбачає адаптивність у підходах до змісту та вибору форм і методів у організації навчального процесу.

Література

1. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. Х: Вид-во НФАУ, 2009. 140 с.
2. Молнар Т. Формування особистості вчителя: компетентнісний вимір. URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/
3. Пелагейченко В. Ключові компоненти компетентності вчителя. URL: <http://osvita.ua/school/theory/9170>
4. Педагог професійної школи: метод. посіб. / Нестерова Л. В. та ін. К: ІПТО НАПН України, 2012. 264 с.

УДК 159.922.6-053.6

Чіп Р. С.

кандидат психологічних наук,
викладач кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільського національного
педагогічного університету ім. В. Гнатюка
ruslanachip@ukr.net;

Гончаровська Г. Ф.

кандидат психологічних наук,
викладач кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільського національного
педагогічного університету ім. В. Гнатюка

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗРОСТАЮЧОЇ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЇ КОНФЛІКТУ

Постановка проблеми. Становлення гендерної ідентичності особистості на засадах рівноправності та паритетності статей в умовах нової соціокультурної реальності є соціально значущою проблемою в Україні. Міністерство освіти і науки в інформаційних матеріалах щодо створення безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок зазначає, що конфлікти між різними учасниками та учасницями освітнього процесу найчастіше стають перепоною для формування у школярів таких цінностей як толерантність, повага, підтримка, порядність, гармонійне спілкування та співіснування у суспільстві [2].

З огляду на це постає питання переосмислення традиційних стереотипних уявлень про соціальну роль жінок та чоловіків, розширення можливостей гендерного самовизначення особистості у період дорослішання на засадах рівності прав і можливостей статей, що дасть змогу виявити ефективні шляхи здійснення психолого-педагогічного супроводу професійного зростання вчителя в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа».

Мета дослідження полягає у виявленні гендерних уявлень та особливостей засвоєння дівчатами та хлопцями цінностей у сфері традиційної та егалітарної культур.